

BESLUT

Diarienummer
V 2021/3195

2022-02-03

Rektor

Näringsdepartementet

Yttrande över Vägen mot fossiloberoende jordbruk, SOU 2021/67

Ert dnr N2021/02166

Lunds universitet har inbjudits att yttra sig över ovanstående. Lunds universitet vill framföra följande synpunkter. I framtagningen av svaret har professor Lovisa Björnsson och professor Pål Börjesson, Miljö- och energisystem, LTH, deltagit.

Utredningen definierar att förslagen på åtgärder som leder till fossiloberoende jordbruk samtidigt ska bidra till att livsmedelsproduktionen blir ekonomiskt konkurrenskraftig och förbättrar drivmedels- och livsmedelsberedskapen (kap. 12.1). Det jordbruksavdrag som föreslås (lägre skatt på arbete och företagande, t. ex. s. 114) framstår som välgrundat och genomtänkt vad gäller att öka jordbrukets ekonomiska konkurrenskraft. Detta avdrag bidrar dock inte direkt till fossiloberoende. Lunds universitet menar därför att de skattelättnader som föreslås bör vara direkt kopplade till miljöåtgärder, som t. ex. krav på energieffektivisering eller övergång till fossilfria insatsmedel och bränslen.

Jordbruksavdraget beskrivs indirekt minska växthusgasutsläppen genom ett ökat utrymme för fossiloberoende och genom att undvika att företag läggs ned och svenska produkter ersätts med produkter med högre klimatpåverkan. Jordbruksavdraget beskrivs också kunna bidra till ökad kolinlagring i åkermark genom rätt odlingsmetoder. Lunds universitet ser inte att någon konsekvensanalys genomförts för att styrka dessa indirekta miljöeffekter. Jordbruksavdraget ska enligt utredningen kompensera för utfasning av återbetalning av skatten på fossila drivmedel. Medelåterbetalningen 2019 var 29 000 kr per företag. Enligt utredningens konsekvensanalys blir följderna av att denna

återbetalning upphör att jordbruk läggs ned, produktion i Sverige avvecklas och ersätts av import, vilket leder till ökade utsläpp globalt samt att nedläggning av åkermark kommer att ske, vilket ger förlust av biologisk mångfald (s. 172).

Föreslagen utfasning av återbetalningen av skatten på fossila drivmedel är välmotiverad vad avser effekten på fossiloberoende och bör prioriteras.

De omfattande följder som beskrivs som ekonomiska konsekvenser av utebliven återbetalning av dieselskatten är inte tillräckligt väl underbyggda via kvantitativa modelleringar i konsekvensanalyser. En biopremie för att gynna användning av rena biodrivmedel föreslås. Den ersättningsnivå som beskrivs kräver en revidering om höginblandande biodrivmedel efter 2022 kommer att inkluderas i reduktionsplikten och därmed belastas med energi- och koldioxidskatt, enligt Promemoria ”Rena och höginblandade biodrivmedel inkluderas i reduktionsplikten”.

Energianvändningen vid produktion av kväve-mineralgödsel (2 TWh/år, tab 10.6) är nästan lika stor som dieselanvändningen inom jordbruket (2,5 TWh/år). Utredningen anser att det är för tidigt att utarbeta subventioner för fossilfri mineralgödsel eftersom den ännu inte finns på marknaden.

Lunds universitet stödjer utredningens förslag om att fortsatt stödja teknik såsom produktion av fossilfri mineralgödsel i Sverige genom Industriklivet.

Lunds universitet anser dock att beroendet av importerad mineralgödsel är en springande punkt i Sveriges försörjningstrygghet, och att starkare styrning som proaktivt skapar efterfrågan av fossilfri och inhemskt producerad mineralgödsel bör utredas vidare. Lunds universitet stödjer utredningens förslag om att utvidga klimatpremien för fordon även till arbetsmaskiner.

Lunds universitet anser dock att konsekvenserna av att inkludera även arbetsmaskiner med effekt under 75 kW samt eldrivna arbetsmaskiner (med nettoeffekt under 75 kW) i klimatpremien bör utredas.

Lunds universitet stödjer utredningens förslag om att:

- utöka och underlätta insamling och återvinning av ensilageplast
- fortsatt stötta rådgivningsinsatser inom Greppa Näringen (omfattar rådgivning inom både energibesparing och klimat)
- fortsatt ha jordbruket som prioriterat område inom Klimatklivet
- fortsatt stötta FoU för arbetsmaskiner som drivs med förnybart drivmedel
- stödja biogasmarknadsutredningens förslag om utökat stöd för gödselbaserad biogas, vilket inte direkt leder till fossiloberoende inom jordbruket men bidrar till minskad klimatpåverkan från sektorn.

Beslut

Beslut att avge detta yttrande har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av miljöchef Claes Nilén, LU Byggnad.

Erik Renström